

Słoń zwany prywatnością

W świetle technologii
informatycznych

Czy pojęcie prywatności jest nadal aktualne?

- **Anna Lewicka-Strzałecka IFiS PAN:**
- "Prywatność ma wartość utylitarną, ponieważ pełni pozytywną rolę w rozwoju i utrzymywaniu tożsamości jednostki ludzkiej, zaś brak prywatności przyczynia się do stresów psychicznych, a nawet nerwowych załamaniań.
- Potrzeba prywatności jest silnie odczuwana przez ludzi i zaspokojenie tej potrzeby pełni kluczowe funkcje psychologiczne”.

...i czy wiemy, o czym mówimy?

- **J. Braciak:**

„Prywatność jest jak słoń – łatwiej ją rozpoznać, niż opisać”;

- **M. Puwalski:**

- „Uniwersalna definicja prywatności jest niemożliwa.
- Granica między tym, co publiczne, a tym, co prywatne przebiega w każdym społeczeństwie inaczej, uzależniona jest od panujących stosunków społecznych i zmieniających się uwarunkowań historycznych”

Przede wszystkim tradycja ...

- „Jej intuicyjne rozumienie jest wpisane w istotę człowieczeństwa”.
- **Tradycja żydowska:**
  - **Adam i Ewa**, który „odkrywszy, że są nadzy, spleli gałązki figowe, czyniąc z nich przepaski”.
  - **Noe**, którego intymność uszanowali starsi synowie Sem i Jafet, okrywając go płaszczem.
- **Tradycja arabska:**
  - **Koran**: zakaz podglądania, zakaz oszczerstwa, zakaz naruszania porządku domowego pod nieobecność lub bez zgody właścicieli.
- **Tradycja starorzimska:**
  - „**privus**” oznaczał wolny od, własny, pojedynczy.
  - „**privatus**” oznaczający własność osobistą albo jednostkę nie pełniącą funkcji publicznych.
- **instytucja „iniurii”** oznaczającą bezprawne naruszenie osobowości człowieka wolnego, obejmujące zamach na nietykalność osobistą, godność i dobre imię obywatela.

Tradycja – myśl nowożytna

- **H. Grocjusz, T. Hobbes, J. Locke i J.-J. Rousseau**
- przyrodzone prawa człowieka tj. wolność, własność i odpowiedzialność za swoje czyny.

- **J.S.Mill**
- wolność iż „powinna się zasadzać na pokojowym korzystaniu z prywatnej niezależności”

- **B. Constant**
- państwo może ograniczać prywatną wolność jednostek tylko w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa społecznego, sprawiedliwości, edukacji bądź higieny.

Prawo do prywatności

Rys historyczny

USA

- S. Warren & L. Brandeis - „Harvard Law Review” w 1890r. – „Prawo do prywatności”
- uprawnienie każdego człowieka
- „do bycia pozostawionym w spokoju” (**to be let alone**)

Wielka Brytania

- James F. Stephen
- Postulat respektowania prawa do prywatności łączonej z własnością zarówno przez sądownictwo, jak i opinię publiczną i prasę.
- **1849'** - sprawa o „naruszenie prywatności” męża królowej Wiktorii, księcia Alberta, przeciwko wydawcy Williamowi Strange.
-
- „prywatność stanowi esencję własności i jej utrata kładzie kres własności”

Niemcy i Francja

- **Niemcy**
- K. Garais, O. Gierke czy J. Kohler- od lat 70' XIX w. postulat ochrony „**prawa do swobodnego prawa rozwoju osobowości**”.

- **Francja**
- R. Collard - 1819 – „**pojęcie życia prywatnego za murami**” - nawiązanie do
- **1789** r. „Deklaracja praw człowieka i obywatela”,
- art. 2. „celem wszelkiego zrzeszenia politycznego jest utrzymanie [...] praw człowieka, którymi są: **wolność, własność, bezpieczeństwo** i opór przeciwko uciskowi”.

Ochrona prywatności w dokumentach prawnomiędzynarodowych

Uniwersalny system ochrony praw człowieka ONZ

- KNZ brak definicji prawa do prywatności, jednakże preambuła mówi o „wierze w podstawowe prawa człowieka, godność i wartość jednostki ludzkiej”.
- Powszechnej deklaracji praw człowieka z 1948r.,
- w art. 12 zapisano, iż „nikt nie może być narażony na arbitralną ingerencję w jego prywatność, rodzinę, dom lub korespondencję, ani na ataki na jego cześć czy dobre imię”.
- Rozwinięcie –
- Proklamacja teherańska Międzynarodowej Konferencji Praw Człowieka z 1968r. - **o niezbywalności owych uprawnień**
- Deklaracja wiedeńska Światowej Konferencji Praw Człowieka z 1993r. - **rozwój jednostki i chronione jej prawo do samookreślenia.**

Uniwersalny system ochrony praw człowieka ONZ

- Międzynarodowe Pakty Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966r.
- art. 17 w brzmieniu:
  1. Nikt nie może być narażony na samowolną lub bezprawną ingerencję w jego życie prywatne, rodzinne, dom czy korespondencję ani też na bezprawne zamachy na jego cześć i dobre imię.
  2. Każdy ma prawo do ochrony prawnej przed tego rodzaju ingerencjami i zamachami.

Regionalny system ochrony praw człowieka Rady Europy

- Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950r., w art. 8 stanowi:
  - 1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.
  - 2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób

Regionalny system ochrony praw człowieka Rady Europy

- Rekomendacje Komitetu Ministrów RE:
  - rek. 20/85 (o danych osobowych w marketingu bezpośrednim),
  - rek.15/87 (o korzystaniu z danych osobowych w działalności policji),
  - rek. 10/91 (o przekazywaniu danych osobowych znajdujących się w dyspozycji instytucji publicznych),
  - rek. 4/95 (o ochronie danych osobowych w dziedzinie usług telekomunikacyjnych)
  - rek. 5/99 (o ochronie prywatności w Internecie).

Regionalny system ochrony praw człowieka Unii Europejskiej

- 2000r. Karta Praw Podstawowych prawo do prywatności rozdzielone zostało na komponenty.
- art. 1. dotyczy godności ludzkiej,
- art. 3 – prawo do integralności osoby ludzkiej,
- art. 6 – prawa do wolności i bezpieczeństwa,
- art. 8 – prawa do ochrony danych osobowych,
- art. 11 – prawa do informacji,
- art.17. prawa do własności,
- art. 42 – prawa dostępu do dokumentów

Pozaeuropejskie regionalne systemy ochrony praw człowieka

- Amerykańska Konwencja Praw Człowieka z 1969r.
- Art. 11:
  - 1. Każdy ma prawo do poszanowania jego honoru, oraz uznania jego godności;
  - 2. Nikt nie może być obiektem samowolnej lub niewłaściwej ingerencji w jego życie prywatne, rodzinne, porządek domowy, korespondencję albo bezprawnych ataków na jego honor i reputację;
  - 3. Każdy ma prawo do ochrony prawnej przed taką ingerencją lub atakami

Pozaeuropejskie regionalne systemy ochrony praw człowieka

- Afrykańska Karta Praw Człowieka i Ludów z 1981r.
- w art. 4 stanowi o nienaruszalności osoby ludzkiej, tj. poszanowania jej integralności fizycznej i moralnej,
- art. 5 mówi o poszanowaniu godności przyrodzonej istocie ludzkiej oraz uznawania jej statusu prawnego, łącznie z eliminacją praktyki niewolnictwa

Polskie regulacje dotyczące prawa do prywatności

Konstytucja RP

- Zasadę ogólną poszanowania wolności człowieka wyraża artykuł 31 Konstytucji RP:
  1. Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.
  2. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje.
  3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Konstytucja RP

- art. 47:
- Każdy ma prawo **do ochrony prawnej życia prywatnego**, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.
- art. 48:
- dotyczy **poszanowania autonomii stosunków rodzinnych** między rodzice – dziećmi,
- art. 49
- mówi o **wolności i tajemnicy komunikowania się**,
- art. 50
- ma na celu ochronę **nienaruszalności mieszkania**.

Ochrona danych osobowych w Polsce

- 1997 r. - Ustawa o ochronie danych osobowych.
- oparta m. in. na dyrektywie Unii Europejskiej z 24 października 1995 r.
- Dyrektywa ta próbuje wyważyć interes jednostki, czyli ochronę jej prywatności, z interesem publicznym i uzasadnionym interesem podmiotów gospodarczych wykorzystujących dane osobowe. wykorzystywanie danych osobowych przez jakikolwiek podmiot nie może być zabronione, jeśli stosuje się on do przepisów o ochronie danych osobowych.
- 1998 r. przetwarzanie danych osobowych może mieć miejsce tylko ze względu na dobro publiczne, dobro osoby, której dane dotyczą, lub dobro osób trzecich w zakresie i trybie określonym ustawą.

Dane osobowe

- Dane osobowe to informacja, która pozwala zidentyfikować konkretną osobę.
- **„Informacja ma charakter osobowy – pisze A. Mednis – dopóki jest możliwe ustalenie tożsamości osoby, której ta informacja dotyczy”.**
- Dane osobowe mogą przybierać różne formy: zdjęcia, filmy, nagrania głosu.
- Naruszenie nastąpi wówczas, gdy będzie mogło dojść (dyrektywa 95/46/CE) do **automatycznego przetworzenia** tj. rejestracji, modyfikacji, rozpowszechniania i usuwania.

Otwarty katalog dóbr chronionych ...

Do najczęściej wymienianych można zaliczyć:

- prawo do poszanowania życia rodzinnego,
- wolność seksualną (homoseksualizm, transseksualizm),
- nienaruszalność mieszkania
- tajemnicę korespondencji (i innych form przekazywania informacji),
- dane osobowe.

Wskutek rozwoju technologii dane osobowe mogą przybierać formę m.in.

- odcisku **linii papilarnych**,
- **zarejestrowanego głosu**,
- **kodu DNA**,
- **wizerunku (geometria twarzy)**,
- **odczytu tęczówki oka** –
- każdą z tych informacji można **przetworzyć za pomocą komputera i zapisać w zbiorze danych**.

Prywatność technologiczna i meandry jej ochrony

Prywatność technologiczna czyli technosłów

- **Ronny Rosenberg – 1992'** uznał ją za rodzaj kontroli tego, czy i w jaki sposób dane osobowe są pozyskiwane, przetwarzane, rejestrowane i udostępniane w systemach elektronicznych. Dotyczy to zwłaszcza danych wrażliwych.
- **David Lyons – 2003'**- stwierdził, iż zaszły znaczące zmiany w zakresie naruszania prywatności
- Tradycyjne naruszenia prywatności pochodziły od członków tej samej społeczności, osób o określonej tożsamości.
- **Anonimowość elektronicznej inwigilacji**
[elektroniczny monitoring prowadzony przez wynajętą firmę]
różni prywatność w sensie tradycyjnym od prywatności technologicznej

Coraz mniejsza tolerancja dla Wielkiego Brata

- Instytut Gallupa – ankiety na temat *USA Patriot Act*.
- czy ustawa ogranicza za bardzo prawo do prywatności?
- w 2003' 22% - TAK / 69% - NIE ,
- w 2004' 26% - / 64- NIE,
- w 2005' 45% -TAK a 49- NIE.

Konwencja RE o cyberprzestępczości:

- **Przyjęta w 2000 r. w Bukareszcie uznaje za nielegalne działania:**
- **w zakresie przechwycenia danych** – przechwytywanie danych pochodzących z sieci. Ten rodzaj przestępstw wiąże się z zasadą tajemnicy korespondencji oraz ochrony i poufności danych;
- **w zakresie zakłócania przepływu danych** – degradacja danych i ich usuwanie, ograniczanie przepływu danych, zmianę jakości transmisji. (umyślne i wysoce szkodliwe)
- **na obszarze zakłóceń systemu** – karana byłaby zmiana parametrów emisji sygnałów i zmiana częstotliwości przesyłu danych;
- **na obszarze nielegalnego dostępu** – nieuprawnione wejście do systemów bądź sieci, które skutkowałyby modyfikacjami, przetwarzaniem, czy fałszowaniem danych.

USA a kampania wyborcza 2008'

- III.2008' - naruszone zostały dane paszportowe wszystkich trojga kandydatów na prezydenta: Baracka Obamy, Hillary Clinton oraz Johna McCaina.
- IX.2008' – włamanie na konto kandydatki do urzędu wiceprezydenta Sarah Palin

Phishing (*spoofing*)

- wyłudzenie poufnej informacji osobistej, jak hasła czy szczegóły karty kredytowej, przez udawanie osoby godnej zaufania, której te informacje są pilnie potrzebne.
- Karalny w USA na podstawie ustawy o karaniu wyłudzeń danych osobowych z 2004'

Wycieki danych osobowych

- V. 2006' - Włochy – ujawnienie deklaracji podatkowych
- X. 2007' - WB- zaginięcie dysków z danymi 25 mln obywateli;
- I. 2008' - Kanada - kradzież 3,5 mln danych kanadyjskiej firmy telekomunikacyjnej Bell Canada
- VII.2008' - Polska - listy motywacyjne kandydatów na pracowników Pekao SA w Internecie

- A zatem ...

Słoń

zwany prywatnością

nie ukryje się za karłowatym krzewem
norm prawnych

